

УДК 355.021

DOI: <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2024-1-6>

Андрій Міщук

ORCID: 0000-0002-2585-7110

Мар'яна Міщук

ORCID: 0000-0002-2589-6582

ЗАГРОЗИ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ: ДІЯЛЬНІСТЬ УПЦ (МП)

Стаття розглядає вплив діяльності Української православної церкви (далі – УПЦ (МП)), підконтрольної Московському патріархату, на національну безпеку України, зокрема, досліджуються проблема загроз національній безпеці України в контексті діяльності УПЦ (МП). Стаття аналізує вплив московського центру на функціонування її структурних одиниць і духовенство. Подано факти співпраці представників цієї церкви із російським агресором як безпосередньо через участь у коригуванні вогню, забезпеченні окупантів провіантом, інформацією, так і через пропагування ідей так званого русского міра. Звертається увага на можливі аспекти інформаційної війни, у якій релігійна сфера може використовуватися для формування певного образу країни та сприяння розпалюванню конфліктів. Аналізуються можливі загрози, які виникають із залежності церкви від російських церковних структур та її вплив на формування національної ідентичності. Наведено спроби розпалювання міжнаціональної та міжконфесійної ворожнечі, відкритої підтримки агресії РФ, яка нібито «захищає» істинних українських православних від загроз Європи.

Ключові слова: національна безпека, релігія, політика, колабораціонізм, церква, агресія.

Вступ. Релігія має значний вплив на політику в багатьох країнах і регіонах світу та залежить від багатьох факторів, включно з культурними, історичними та правовими особливостями кожної конкретної держави.

Вплив релігійного осередку однієї держави на іншу може мати різні аспекти та проявлятися в різних сферах, зокрема, дипломатичні відносини (духовні особи, глави церков і релігійні організації можуть виступати як посередники, впливати на розвиток дипломатичних відносин між державами, сприяючи діалогу між країнами або досягненню взаємного порозуміння); гуманітарна допомога та місіонерська діяльність (релігійні організації можуть надавати гуманітарну допомогу та проводити місіонерську діяльність в інших країнах, що, зі свого боку, може впливати на соціальні й економічні аспекти життя в країнах). Але, крім цих позитивних факторів, можна конкретизувати й негативну роль релігійного чинника, яка проявляється у впливі на політичні процеси в інших країнах через представництво, політичні зв'язки та лобіювання. До того ж усупереч морально-етичним засадам християнства окремі релігійні організації розпалюють міжнаціональні конфлікти, несуть загрозу державному суверенітету й освячують військову агресію, виправдовуючи терористичну діяльність та порушуючи одну із Заповідей Божих («Не вбий!»).

Мета та завдання статті. Метою статті є дослідити факти, що вказують на загрозу національній безпеці України з боку діяльності духовенства та функціонування ієрархій УПЦ (МП).

Методи. Для аналізу фактів використано такі загальнонаукові методи, як аналіз, синтез, порівняння. Дослідженні базувалося переважно на використанні методологічних засад інституціоналізму.

Аналіз останніх досліджень. Серед сучасних дослідників варто виділити праці О. Хмільовської [23], В. Олійника [14], Я. Коношука [8].

Виклад основного матеріалу дослідження. Саме російська православна церква (далі – РПЦ) намагається використовувати релігійну ідеологію для виправдання агресивної політики російської влади на чолі з Путіним. РПЦ та її патріарх Кирил відкрито підтримують війну проти України та ще й розглядають її як священну в реалізації концепту так званого *русского міра*. Це не випадково, адже в РФ державний апарат і церква нерозривно пов'язані між собою (ця традиція, беручи свій початок ще з імперських часів, набула значного поширення в період функціонування СРСР та особливо активізувалася в сучасних умовах).

Дослідники вказують на таке несумісне для істинних християнських церков явище, як мілітаризація російської церкви. Релігієзнавиця, професорка Інституту філософії імені Г. С. Сковороди Національної академії наук України Людмила Філіпович у цьому контексті наводить такі факти: «По-перше, будівництво відомого військового храму у Підмосков'ї – це дуже яскрава демонстрація того, що змінюється сама суть християнства. Того, що ця релігія зі світотворчої (це основне призначення християнства) перетворюється на таку войовничу, дуже агресивну релігію, яка освячує війну... По-друге, священники РПЦ беруть безпосередню участь у військових діях. Ми неодноразово бачили, наприклад, тих самих священників, які в руках тримають зброю... з боку Росії це агресивний, віроломний напад на суверенну державу, якою була Україна і є...» [25].

У цьому ж контексті Служба безпеки України повідомила про викриття керівництва РПЦ в організації на території РФ власних приватних військових компаній для війни проти нашої держави: «За вказівками Московського патріархату їхні ПВК займаються вербуванням та бойовою підготовкою найманців для війни проти України. Задokumentовано, що одна з таких приватних військових компаній під назвою «Андріївський хрест» діє на базі Кронштадтського Морського собору в Санкт-Петербурзі. У стінах релігійної установи її представники вербують прихожан для подальшого включення до складу окупаційних угруповань РФ, які задіяні на передовій... Після зарахування найманців до лав ПВК московської церкви вони проходять курс військово-тактичної та вогневої підготовки під керівництвом інструкторів з російських спецслужб» [1; 5].

Ще в 2014 р. на засіданні XVIII Всесвітнього російського народного собору, який відбувся в Москві, було прийнято декларацію, у якій зазначалося: «...росіянин – це людина, яка вважає себе росіянином; не має інших етнічних уподобань; говорить і думає російською мовою; визнає православне християнство основою національної духовної культури; відчуває солідарність з долею російського народу» [26]. Не випадково особлива роль у декларації відводиться православній вірі, адже РПЦ як безпосередньо, так і через її підвладну структурну одиницю – Українську православну церкву московського патріархату (далі – УПЦ (МП)), активно впроваджувала ідеологічну конструкцію «русского міра».

Саме ідеологеми «русского міра», на думку О. Хмільовської, Московський патріархат тривалий час в ході так званого духовно-патріотичного виховання віруючих, прищеплював їм. Дослідниця констатує: «...на жаль, протягом 25 років незалежності України релігійному чиннику було відведено периферійне місце в системі національної безпеки держави. Ігнорування саме цієї безпекової складової і спричинило російську релігійну експансію на південних та східних територіях України... Саме ці території зазнали найбільшого впливу УПЦ МП, і саме тут московський патріархат став організатором ідеологічної пропаганди агресора» [23].

Стаття 7 Закону України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 року (зі змінами та доповненнями 2015 р.) серед потенційних загроз національній безпеці України вказує на «можливість... радикалізації та проявів екстремізму в діяльності деяких об'єднань національних меншин та релігійних громад» [3].

Ось головні аргументи, які вказують на пряму загрозу УПЦ (МП) національній безпеці України:

Зв'язок із Росією: УПЦ (МП) є афілійованою з російською православною церквою і отримує підтримку з боку Московії. Це може створювати ситуацію, де церква вважається інструментом впливу Росії в Україні. І навіть Собор УПЦ (МП) 27 травня 2022 р., незважаючи на те, що, з одного боку, познімав у Статуті всі згадки про московський центр, з іншого – не змінив її канонічного та організаційного статусу, як констатує М. Княжицький. Глава УПЦ (МП) є членом Синоду РПЦ, представники духовенства УПЦ (МП) входять до різноманітних структурних підрозділів РПЦ. І навіть богослов Кирило Говорун (у минулому керівник відділу зовнішніх зв'язків УПЦ (МП)) відзначає той факт, що, попри спробу дистанціюватись від Москви, «... вони залишаються в Московському патріархаті через те, що ввели туди згадку про грамоту від патріарха Олексія від 1990 року. Там говориться, що УПЦ є частиною світового православ'я через РПЦ» [24]. 25 листопада 2022 р. після обшуку в Чернівцях СБУ оприлюднила листування митрополита Мелетія Буковинського (керівника відділу зовнішніх зв'язків УПЦ) з митрополитом Марком з Російської православної церкви за кордоном, у якому Мелетій пише, що УПЦ і далі є частиною РПЦ [19].

Співробітництво з російськими органами влади: значна частина духовенства УПЦ (МП) виражають повну підтримку російської окупації. Факти, наведені в *Ресєстрі Зрадників Руху ЧЕСНО (40 із них – представники УПЦ (МП))*, свідчать про те, що «московська «церква» становить загрозу національній безпеці України та діє не як релігійна організація, а як важлива організаційна та адміністративна структура російської церкви та агентурна мережа окупаційних спецслужб» [14].

Український релігієзнавець, завідувач відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г. Сковороди НАН України, професор Олександр Саган стосовно зазначеного питання відзначає: «Діяльність московського патріархату в Україні об'єктивно є загрозою національній безпеці нашої країни. Чому об'єктивно? Тому що ще наприкінці 90-х років минулого століття московська патріархія уклала договори співпраці зі всіма силовими структурами російської федерації. Як показала війна Росії проти України, ця співпраця лише посилюється. Тому абсолютно справедливо ще у 2014 році було ухвалене рішення не співпрацювати з УПЦ (МП) у сфері підготовки і діяльності військових капеланів. Адже вже тоді були непоодинокі випадки колабораціонізму і відвертої праці на ворога кліриків саме цієї церкви» [10].

Підтримка російської агресії суттєво змінила ставлення значної частини українського суспільства до московського патріархату та викликала відповідні рішення органів місцевого самоврядування. Уже 16 вересня 2022 р. на сесії Івано-Франківської облради депутати підтримали одноголосно та скерували до Президента, Верховної Ради та СБУ звернення, у якому просили «керівництво держави заборонити Українську православну церкву Московського патріархату в країні, ініціювати розслідування її діяльності та покарати винних за колабораціонізм», адже представники УПЦ (МП), за твердженням депутатів, всіляко уникають засудження російської агресії проти України, відкрито співпрацюють з Росією на окупованих територіях, більше того, допомагають військовим формуванням агресора та зберігають у храмах зброю, власне через це «на теренах України не може існувати антиукраїнська структура ворожої країни, та ще й під час війни. Незалежність від Росії має бути у всьому, в релігії та вірі також» [22].

Львівська облрада ухвалила заборонити УПЦ Московського патріархату 29 листопада 2022 року. На Хмельниччині подібне рішення значною мірою було викликано побиттям 2 квітня 2023 р. священниками хмельницького Свято-Покровського кафедрального собору військового Збройних сил України, а тому вже на позачерговій сесії 4 квітня депутати Хмельницької обласної та міської рад одноставно висловилися проти УПЦ (МП). За заборону діяльності Української православної церкви (МП) 10 квітня 2023 р. проголосували депутати Рівненської обласної ради та Рівненської міської ради (підтримали рішення про припинення права користування УПЦ (МП) земельними ділянками на території громади). А мер Рівного Олександр Третяк із цього

приводу зазначив: «Неприпустимо, щоб під час війни в державі функціонувала церква, яка благословляє російських солдатів на вбивства українців» [9]. 11 квітня за заборону УПЦ (МП) одногосно проголосували депутати Волинської обласної ради, 17 квітня – Тернопільської міської ради. У Вінницькій області Московський патріархат заборонили ще в листопаді 2022 р., однак відповідне рішення Вінницька облрада ухвалила 28 квітня 2023 р. (54 голоси із 60 присутніх депутатів). Депутати ухвалили документ під назвою «Про забезпечення зміцнення національної безпеки у сфері свободи совісті та діяльності релігійних організацій на території Вінницької області», у якому констатували «припинення договорів оренди нерухомого майна, земельних ділянок і заборону будь-якого користування майном, що є спільною власністю територіальних громад, сіл, селищ, міст Вінницької області, з релігійними організаціями Української православної церкви в єдності з Московським патріархатом та іншими релігійними організаціями, афілійованими із центрами впливу релігійних організацій, керівні центри яких розташовані в державі-агресорі» [12]. 27 квітня діяльність УПЦ (МП) заборонили Житомирська обласна та Чернівецька міська ради. 1 червня депутати Закарпатської облради підтримали рішення «Про забезпечення зміцнення національної безпеки у сфері діяльності громадських та релігійних організацій на території Закарпатської області», відповідно до якого передбачається заборона на території області діяльності **релігійних, церковних, громадських та інших організацій**, які співпрацюють або мають зв'язки з Росією. 9 червня депутати Київської обласної ради, констатуючи той факт, що саме Кремль контролює УПЦ (МП), тому це загрожує національній безпеці України, прийняли також відповідне рішення про заборону. 12 липня 2023 р. (усупереч твердженням прихильників УПЦ (МП), що рішення про заборону їх церкви приймалися лише владними органами Західної України) на 19-й сесії Запорізької міської ради восьмого скликання депутати проголосували за припинення взаємовідносин Запорізької міської територіальної громади з релігійними організаціями Української православної церкви Московського патріархату.

Кожна з перелічених обласних рад також надіслала звернення щодо перегляду відповідно до наявної суспільно-політичної ситуації та якнайшвидшого ухвалення законопроектів № 8371 «Про внесення змін до деяких законів України щодо діяльності в Україні релігійних організацій» (від 19 січня 2023 р.) і № 8221 «Про забезпечення зміцнення національної безпеки у сфері свободи совісті та діяльності релігійних організацій» (від 23 листопада 2022 р.).

У деяких областях частково заборонили УПЦ (МП), тобто рішення схвалили окремі громади чи населені пункти: 27 квітня 2023 року – Броварська міськрада (Київської області), 3 травня 2022 року – Конотопська міська рада (Сумської області) [12]. Так, за словами міського голови Конотопа А. Семеніхіна, «між ворогом і його агентом немає різниці. А у випадку моспархату це є два в одному. Тому я прийняв рішення заборонити на території мого міста діяльність цієї агентурної мережі ФСБ» [20].

Відразу ж після 23 лютого 2022 р. з'являлися повідомлення про сприяння священниками УПЦ (МП) російським окупаційним військам та подальшу пропаганду ними «руського міра». Неодноразово священники УПЦ (МП) в різних регіонах України відмовлялися проводити заупокійну літургію за загиблими воїнами ЗСУ.

РНБО ввела санкції щодо 21 церковника РПЦ. Серед них, зокрема, протоієрей, письменник, проповідник **Артемій Владіміров** (виправдовує агресію РФ проти України та висловлює надію на поглинання Росією країн колишнього СРСР), митрофорний протоієрей, проповідник, телеведучий, популярний YouTube-блогер **Андрій Ткачов** (російську агресію розглядає як покарання українцям за Майдан, до того ж закликає російських військових продовжувати вбивати українців) [6].

СБУ у жовтні 2022 р. розпочала обшуки в окремих єпархіях УПЦ (МП). Усі ці дії проходили в межах «системної роботи СБУ з протидії підривної діяльності російських спецслужб в Україні» та в межах чинного законодавства.

Василь Малюк 27 жовтня назвав УПЦ (МП) «ідеальним полем для функціонування ворожої резидентури» та заявив, що від початку війни СБУ відкрила 23 кримінальні провадження щодо діячів УПЦ, а вже 33 церковників є підозрюваними – «від класичних агентів збору глибинної інформації до банальних коригувальників вогню в рясах» [4].

Працівники СБУ викривали факти проросійської діяльності окремих священників та й навіть єпископів.

Деякі священнослужителі УПЦ (МП) склали списки колишніх учасників АТО, державницьки налаштованих осіб. Так, Віктор Талько (настоятель Свято-Михайлівського храму в Бородянці Київської області) під час окупації Бородянки, незважаючи на всі ті звірства російської армії, прийняв агресорів і забезпечував їм штаб усім необхідним. До того ж він сприяв взяттю у полон та примусовому вивезенню мешканців Бородянки та сусідніх селищ на територію Білорусі, а також брав участь у коригуванні вогню по Гостомелю та підступах до Києва [25].

Саме тому, враховуючи всі ці факти, співробітники СБУ проводили обшуки в ієрархія УПЦ (МП) у різних областях та, незважаючи на територіальне розташування, знаходили фактично всюди речі, пов'язані з російською пропагандою: рублі, російські паспорти, пропагандистську літературу та навіть сухпайки армії агресорів. Так, зокрема, уже 12 жовтня співробітники СБУ повідомили про викриття на Вінниччині митрополита Тульчинського і Брацлавського УПЦ (МП) Іонафана (Анатолій Єлецьких), якого на проросійських чатах називали «послідовно проросійським Тульчинським митрополитом», «відданим Патріарху Кирилу, Російській Церкві, Росії», який «ненавидить українізацію» [15]. Він виправдовував агресію РФ, працював в інтересах агресора, сприяв поширенню друкованих матеріалів зі зверненням до громадян України Путіна і Кирила, а також закликав до визнання «ЛНР» і «ДНР». Протиправний характер дій було підтверджено експертизою, проведеною з ініціативи СБУ.

Під час оперативної операції в Кіровоградській та Олександрійській єпархіях було проведено обшуки в митрополитів Кіровоградського і Новомиргородського Іоасафа і митрополита Олександрійського та Світловодського Боголепа, за результатами яких виявлено «листування митрополита Кіровоградського і Новомиргородського з патріархом московським Кирилом та вилучено велику кількість виготовлених у РФ антиукраїнських матеріалів. У їх текстах містяться ознаки вчинення кримінальних правопорушень, передбачених двома статтями ККУ», – йдеться в повідомленні СБУ. Було виявлено також, що окремі представники цих громад церковних були причетні до розповсюдження інформації, що посягала на територіальну цілісність України [19].

У Чернівецько-Буковинській єпархії УПЦ (МП) було «викрито листування керівників єпархії зі своїми московськими кураторами, у яких вони отримують «методички» щодо «особливостей» проведення церковних літургій після повномасштабного вторгнення» [17]. Було знайдено також прокремлівську літературу, що містила заклики підтримки окупантів і фотокопії посвідчень росіян, які брали участь у бойових діях проти українських військ (на компютерах).

На бік Росії відкрито перейшли та втекли туди два єпископи УПЦ (МП) – митрополит Роменський і Буринський Іосиф та митрополит Ізюмський і Куп'янський Єлисей.

Під час контррозвідувальних заходів СБУ 7 грудня 2022 р. на Черкащині (обшук проходив у 10 культових приміщеннях УПЦ (МП), у тому числі і в Красногірському Свято-Покровському жіночому монастирі) було знайдено прокремлівську агітаційну літературу, листування з московським патріархом, молитви за патріарха та молитва-гімн «Боже, царя храни» і навіть символіку терористичного об'єднання «Новоросія», що є свідченням прямого зв'язку з російськими агресорами [11].

Служба безпеки України проводила контррозвідувальні заходи також на території Свято-Успенської Києво-Печерської лаври в Києві [18]. І це не випадково, адже, як стверджує

керівник Центру стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки Ігор Соловей, цитуючи книгу «Спецслужби світу за 500 років», ще чотири століття тому російська розвідка перебувала в лаврі: «Москва мала в Україні сильну таємну агентуру в обличчі українського православного духовенства, яке надавало московській владі цінну інформацію про стан справ в Польщі і настрої української козацької старшини. Центр російської агентурної розвідки в Україні знаходився в Києві, в Києво-Печерській лаврі» (йдеться про 1662 р.). До того ж навіть в умовах агресивної війни РФ проти України в одному з храмів Києво-Печерської лаври під час духовних піснеспівів звучала пісня «Звон плывёт, плывёт над Россиею, пробуждается матушка-Русь» [18]. На що керівник СБУ В. Малюк відповів таким чином: «Ті, хто в умовах повномасштабної війни, яку розв'язала Росія проти України, чекає на пробудження *«матушки-Руси»*, мають розуміти, що це шкодить безпеці та інтересам України та наших громадян. І ми не допустимо таких проявів» [21]. Під час обшуків у Лаврі було виявлено коло осіб з паспортами та військовими квитками СРСР або підробленими українськими паспортами. Попри спробу начебто дистанціюватися від РПЦ, реальний стан речей продемонстрував сам Кремль, адже речник президента РФ Д. Песков назвав обшуки в лаврі «діями проти російського православ'я». Та, зрештою, і сам Онуфрій (глава УПЦ (МП)) приймав у Києво-Печерській лаврі (2022 р.) російських полонених окупантів, де провів спільну молитву, проспівав «Многая літа» та побажав окупантам здоров'я. Настоятель Свято-Успенської Києво-Печерської Лаври Петро Лебідь перебуває під слідством у справі щодо розпалювання релігійної ворожнечі та ненависті [14].

Зважаючи на кримінальні провадження стосовно членів УПЦ (МП) (за даними СБУ, з початку повномасштабної агресії РФ відкрито 68 кримінальних проваджень щодо представників УПЦ (МП) (з яких 16 – стосовно митрополитів церкви; з – поміж викритих злочинців – 20 фактів держзради та колабораціонізму. 26 фігурантам – представникам УПЦ (МП) повідомлено про підозру, а ще 19 уже отримали судові вироки), що несуть загрозу національній безпеці. 19 жовтня 2023 р. Верховна Рада України проголосувала (267 депутатів) у першому читанні за урядовий законопроект № 8371 про заборону релігійних організацій, що пов'язані з РФ. Він був зареєстрований у парламенті ще 19 січня 2023 року, а 12 квітня Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій рекомендувала схвалити його в першому читанні. Відповідно до законопроекту, в Україні **«не допускається діяльність релігійних організацій, які афілійовані із центрами впливу релігійної організації (об'єднання), керівний центр (управління) якої знаходиться за межами України в державі, яка здійснює збройну агресію проти України»** [2].

Оскільки законопроектом передбачається припинення діяльності релігійної організації через рішення суду за адміністративним позовом центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері релігії, або прокурора, то, очевидно, що це не означає негайного припинення функціонування УПЦ (МП) [8].

Як відзначає народний депутат України М. Княжицький, «на превеликий жаль, незважаючи на дії української влади, керівництво УПЦ МП може почуватися у відносній безпеці. Згідно з урядовим законопроектом, тривалість судової процедури заборони її діяльності вимірюється роками. Знайомий правник оцінив, що на рішення апеляційного суду (а апелювати напевно будуть) можна чекати до 2025 р. Згодом, коли рішення українських судів буде негативним для УПЦ МП, вона звернеться до Європейського суду з прав людини. А він окремі справи розглядає роками. Упродовж цього часу московська церква діятиме вільно, транслюватиме свою пропаганду» [7]. Власне тому, на його думку, «для захисту української незалежності та демократії необхідно якомога скоріше ухвалити законопроект «Про забезпечення зміцнення національної безпеки у сфері свободи совісті та діяльності релігійних організацій» (№ 8221)» [7].

Висновки. Продовження діяльності УПЦ (МП) афілійованої з російською православною церквою впливатиме на подальші загрози національній безпеці України, адже, навіть нібито

відмежовуючись від РПЦ, ця церква у своїй структурі має багато прихильників так званого *руського міра*, які у своїх проповідях (через сепаратистські заяви) орієнтуються на московський центр і жодним чином не визнають акт агресії проти нашої держави, до того ж розпалюють міжнародну та міжконфесійну ворожнечу, надаючи цим самим ідейне підґрунтя для конфліктів, і відкрито підтримують агресію РФ, яка нібито «захищає» істинних українських православних (маючи на меті посилення впливу на населення, яке використовується та використовуватиметься як додаткове зброяння війни) від загроз Європи.

Література:

1. Васьків О. РПЦ створює «православні ПВК» для війни проти України – СБУ. URL: <https://suspihne.media/597689-rpc-stvorue-pravoslavni-pvk-dla-vijni-proti-ukraini-sbu/> (дата звернення 10.11.2023).
2. Депутати попередньо підтримали заборону релігійних організацій, пов'язаних із РФ. Законопроект направлений на припинення діяльності УПЦ (МП). URL: <https://chas.news/news/deputati-poperedno-pidtrimali-zaboronu-religiinih-organizatsii-povyazanih-iz-rf> (дата звернення 09.11.2023).
3. Закон України «Про основи національної безпеки України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text> (дата звернення 15.10.2023).
4. Керівник СБУ Малюк розповів про Кримський міст, «кротів» і загрозу від УПЦ МП. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-63410973> (дата звернення 13.10.2023).
5. Київ звинуватив РПЦ у створенні «православних ПВК» для війни в Україні. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-rpts-pvk-viuna/32645187.html> (дата звернення 15.11.2023).
6. Кізілов Є., Гундяєв і Ко: РНБО вводить санкції щодо 21 церковника РПЦ. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/01/23/7386192/> (дата звернення 20.10.2023).
7. Княжицький М. Національна безпека – підстава для заборони російської церкви в Україні. URL: <https://espresso.tv/natsionalna-bezpeka-pidstava-zaboroni-rpts-v-ukraini> (дата звернення 21.10.2023).
8. Коношук Я. Важкий процес: чи позбавлять депутати Україну від чортів у рясах. URL: <https://www.unian.ua/society/vazhkiy-proces-chi-pozbavlyat-deputati-ukrajinu-vid-chortiv-u-ryasah-12416781.html> (дата звернення 25.10.2023).
9. Ланцюгова реакція: облради України одна за одною забороняють Московську церкву. URL: https://lb.ua/society/2023/04/30/553488_lantsyugova_reaktsiya_oblradi_ukraini.html (дата звернення 28.10.2023).
10. Лемеха С. Діяльність моспатріархату в Україні об'єктивно є загрозою нацбезпеці нашої країни – професор Олександр Саган. URL: <https://armyinform.com.ua/2023/04/13/diyalnist-mospatriarhatu-v-ukrayini-obyektivno-ye-zagrozoju-naczbezpeczi-nashoyi-krayiny-profesor-oleksandr-sagan/> (дата звернення 03.11.2023).
11. Масненко В. В американському виданні «Свобода» опублікована стаття науковця НУ. URL: <https://cdu.edu.ua/news/v-amerykanskomu-vydanni-svoboda-opublikovana-stattia-naukovtsia-nu.html> (дата звернення 05.11.2023).
12. Музика О. Де в Україні вже заборонили діяльність УПЦ МП: перелік областей. URL: https://24tv.ua/de-zaboronili-upts-mp-ukrayini-spisok-oblastey-de-ne-bude-moskovskogo_n2292769 (дата звернення 09.11.2023).
13. Національна безпека – підстава для заборони російської церкви в Україні. URL: <https://espresso.tv/natsionalna-bezpeka-pidstava-zaboroni-rpts-v-ukraini> (дата звернення 11.11.2023).
14. Олійник В. Скільки «московських попів» у Реєстрі Зрадників? URL: <https://www.chesno.org/post/5750> (дата звернення 13.11.2023).
15. Працював на Росію? СБУ каже, що викрила митрополита УПЦМП. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-63228632> (дата звернення 13.11.2023).
16. Рада в першому читанні підтримала законопроект про заборону УПЦ МП. URL: <https://prm.ua/rada-v-perшому-chytanni-pidtrimala-zakonoproiekt-pro-zaboronu-upts-mp/> (дата звернення 13.11.2023).
17. СБУ обшукала єпархію на Буковині. Кажуть – знайшли громадянство РФ у митрополита. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-63758847> (дата звернення 15.11.2023).
18. СБУ прийшла в Києво-Печерську лавру. Шукають осередок «руського міра». URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-63713328> (дата звернення 15.11.2023).

19. СБУ проти УПЦ МП. Ще у двох митрополитів знайшли антиукраїнські матеріали. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-63460868> (дата звернення 15.11.2023).
20. Тищенко К. У Конотопі заборонили УПЦ МП: загроза нацбезпеці. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/05/4/7344042/> (дата звернення 17.11.2023).
21. У Києво-Печерській лаврі «молилися за Росію». СБУ почала розслідування. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-63615831> (дата звернення 27.10.2023).
22. Франківська облрада просить заборонити в Україні московський патріархат. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3572848-frankivska-oblrada-prosit-zaboroniti-v-ukraini-moskovskij-patriarhat.html> (дата звернення 27.10.2023).
23. Хмільовська О. Діяльність московського патріархату як загроза національній безпеці Української Держави. URL: <https://ukrnationalism.com/publications/2611-diialnist-moskovsko-ho-patriarkhatu-iak-zahroza-natsionalnii-bezpetsi-ukrainskoi-derzhavy.html> (дата звернення 27.10.2023).
24. Хоменко С., Червоненко В. СБУ проти УПЦ. Як і чому Зеленський та спецслужби взяли за (не) московську церкву. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-63802715> (дата звернення 17.11.2023).
25. Чому влада України вважає УПЦ МП загрозою для національної безпеки? URL: https://antikor.com.ua/articles/619782-rochemu_vlasti_ukrainy_schitajut_upts_mp_ugrozoj_natsionalno_j_bezopasnosti (дата звернення 23.11.2023).
26. Щур М. Російська церква визначила, хто може бути росіянином. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/26691614.htm> (дата звернення 19.11.2023).

References:

1. Vaskiv, O. (2023). RPTs stvoriue “pravoslavni PVK” dlia viiny proty Ukrainy – SBU [The Russian Orthodox Church is creating “Orthodox PMCs” for the war against Ukraine – Security Service of Ukraine]. Retrieved from: <https://suspilne.media/597689-rpc-stvorue-pravoslavni-pvk-dla-vijni-proti-ukraini-sbu/> [in Ukrainian].
2. Chas News (2023). Deputaty poperedno pidtrymaly zaboronu relihiinykh orhanizatsii, poviazanykh iz rf. Zakonoproiekt napravleni na prypynennia diialnosti UPTs (MP) [Deputies previously supported the ban on religious organizations associated with the Russian Federation. The bill is aimed at ending the activities of the Ukrainian Orthodox Church (MP)]. Retrieved from: <https://chas.news/news/deputati-poperedno-pidtrimali-zaboronu-religiinih-organizatsii-povyazanih-iz-rf> [in Ukrainian].
3. Verkhovna Rada of Ukraine (2018). Zakon Ukrainy “Pro osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy” [Law of Ukraine “On the Basics of National Security of Ukraine”]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text> [in Ukrainian].
4. BBC News Ukraine (2022). Kerivnyk SBU Maliuk rozpoviv pro Krymskyi mist, “krotiv” i zahrozu vid UPTs MP [Head of the Security Service of Ukraine Malyuk talked about the Crimean bridge, “moles” and the threat from the UOC (MP)]. Retrieved from: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-63410973> [in Ukrainian].
5. Radio Svoboda (2023). Kyiv zvynuvatyv RPTs u stvorenni “pravoslavnykh PVK” dlia viiny v Ukraini [Kyiv accused the Russian Orthodox Church of creating “Orthodox PMCs” for the war in Ukraine]. Retrieved from: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-rpts-pvk-viyna/32645187.html> [in Ukrainian].
6. Kizilov, Ye. (2023). Hundiaiev i Ko: RNBO vvodyt sanktsii shchodo 21 tserkovnyka RPTs [Gundyaev and Co.: NSDC imposes sanctions on 21 churchmen of the Russian Orthodox Church]. Retrieved from: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/01/23/7386192/> [in Ukrainian].
7. Kniazhytskyi, M. (2023). Natsionalna bezpeka – pidstava dlia zaborony rosiiskoi tserkvy v Ukraini [National security is the reason for banning the Russian Church in Ukraine]. Retrieved from: <https://espresso.tv/natsionalna-bezpeka-pidstava-zaboroni-rpts-v-ukraini> [in Ukrainian].
8. Konoshchuk, Ya. (2023). Vazhkyi protses: chy pozbavliat deputaty Ukrainu vid chortiv u riasakh [A difficult process: will the deputies rid Ukraine of devils in robes]. Retrieved from: <https://www.unian.ua/society/vazhkiy-proces-chi-pozbavlyat-deputati-ukrajinu-vid-chortiv-u-ryasah-12416781.html> [in Ukrainian].
9. LB.ua (2023). Lantsiuhova reaktsiia: oblrady Ukrainy odna za odnoiu zaboroniaiut Moskovsku tserkvu [Chain reaction: regional councils of Ukraine ban the Moscow Church one by one]. Retrieved from: https://lb.ua/society/2023/04/30/553488_lantsyuhova_reaktsiya_oblradi_ukraini.html [in Ukrainian].

10. Lemekha, S. (2023). Diialnist mospatriarkhatu v Ukraini obiektyvno ye zahrozoiu natsbezpetsti nashoi krainy – profesor Oleksandr Sahan [The activities of the Mospatriarchy in Ukraine are objectively a threat to the national security of our country – Professor Oleksandr Sagan]. Retrieved from: <https://armyinform.com.ua/2023/04/13/diialnist-mospatriarhatu-v-ukrayini-obyektyvno-ye-zagrozoyu-naczbezpeczi-nashoyi-krayiny-profesor-oleksandr-sagan/> [in Ukrainian].
11. Masnenko, V. (2023). V amerykanskomu vydanni “Svoboda” opublikovana stattia naukovtsia NU [An article by a NU scientist was published in the American publication Svoboda]. Retrieved from: <https://cdu.edu.ua/news/v-amerykanskomu-vidanni-svoboda-opublikovana-stattia-naukovtsia-nu.html> [in Ukrainian].
12. Muzyka, O. (2023). De v Ukraini vzhe zaboronyly diialnist UPTs MP: perelik oblastei [Where in Ukraine the activities of the UOC MP have already been banned: a list of regions]. Retrieved from: https://24tv.ua/de-zaboronili-upts-mp-ukrayini-spisok-oblastey-de-ne-bude-moskovskogo_n2292769 [in Ukrainian].
13. Kniazytskyi, M. (2023). Natsionalna bezpeka – pidstava dlia zaborony rosiiskoi tserkvy v Ukraini [National security is the reason for banning the Russian Church in Ukraine]. Retrieved from: <https://espresso.tv/natsionalna-bezpeka-pidstava-zaboroni-rpts-v-ukraini> [in Ukrainian].
14. Oliinyk, V. (2023). Skilky “moskovskykh popiv” u Reiestri Zradnykiv? [How many “Moscow priests” are in the Register of Treasoners?]. Retrieved from: <https://www.chesno.org/post/5750> [in Ukrainian].
15. BBC News Ukraine (2022). Pratsiuvav na Rosiiu? SBU kazhe, shcho vykryla mytropolyta UPTsMP [Did you work for Russia? The SBU says it has exposed the metropolitan of the UOCMP]. Retrieved from: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-63228632> [in Ukrainian].
16. Direct TV channel (2023). Rada v pershomu chytanni pidtrymala zakonoproiekt pro zaboronu UPTs MP [In the first reading, the Council supported the draft law on banning the UOC MP]. Retrieved from: <https://prm.ua/rada-v-pershomu-chytanni-pidtrymala-zakonoproiekt-pro-zaboronu-upts-mp/> [in Ukrainian].
17. BBC News Ukraine (2022). SBU obshukala yeparkhiu na Bukovyni. Kazhut – znaishly hromadianstvo RF u mytropolyta [The Security Service of Ukraine searched the diocese in Bukovyna. They say – they found Russian citizenship in the metropolitan]. Retrieved from: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-63758847> [in Ukrainian].
18. BBC News Ukraine (2022). SBU pryishla v Kyievo-Pechersku lavru. Shukaiut osередok “ruskoho mira” [The Security Service of Ukraine came to the Kyiv-Pechersk Lavra. They are looking for a cell of the “Russian world”]. Retrieved from: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-63713328> [in Ukrainian].
19. BBC News Ukraine (2022). SBU proty UPTs MP. Shche u dvokh mytropolytiv znaishly antyukrainski materialy [The Security Service of Ukraine against UOC MP. Two more metropolitans were found with anti-Ukrainian materials]. Retrieved from: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-63460868> [in Ukrainian].
20. Tyshchenko, K. (2022). U Konotopi zaboronyly UPTs MP: zahroza natsbezpetsti [The UOC MP was banned in Konotop: a threat to national security]. Retrieved from: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/05/4/7344042/> [in Ukrainian].
21. BBC News Ukraine (2022). U Kyievo-Pecherskii lavri “molylysia za Rosiiu”. SBU pochala rozsliduvannia [“They prayed for Russia” in the Kyiv-Pechersk Lavra. The SBU started an investigation]. Retrieved from: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-63615831> [in Ukrainian].
22. Ukrinform (2022). Frankivska obrada prosyt zaboronyty v Ukraini moskovskiy patriarkhat [The Frankiv Regional Council asks to ban the Moscow Patriarchate in Ukraine]. Retrieved from: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3572848-frankivska-obrada-prosit-zaboroniti-v-ukraini-moskovskij-patriarhat.html> [in Ukrainian].
23. Khmilovska, O. (2017). Diialnist moskovskoho patriarkhatu yak zahroza natsionalnii bezpetsti Ukrainiskoi Derzhavy [The activities of the Moscow Patriarchate as a threat to the national security of the Ukrainian State]. Retrieved from: <https://ukrnationalism.com/publications/2611-diialnist-moskovskoho-patriarkhatu-iak-zahroza-natsionalnii-bezpetsti-ukrainskoi-derzhavy.html> [in Ukrainian].
24. Khomenko, S., Chervonenko, V. (2022). SBU proty UPTs. Yak i chomu Zelenskyi ta spetssluzhby vzialys za (ne)moskovsku tserkvu [The Security Service of Ukraine against UOC. How and why did Zelenskyi and the special services take on the (non)Moscow church]. Retrieved from: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-63802715> [in Ukrainian].
25. Antikor (2023). Chomu vlada Ukrainy vvazhaie UPTs MP zahrozoiu dlia natsionalnoi bezpeky? [Why do the authorities of Ukraine consider the UOC MP a threat to national security?]. Retrieved from:

https://antikor.com.ua/articles/619782pochemu_vlasti_ukrainy_schitajut_upts_mp_ugrozoj_natsionalnoj_bezopasnosti [in Ukrainian].

26. Shchur, M. (2023). Rosiiska tserkva vyznachyla, khto mozhe buty rosiianynom [The Russian Church defined who can be a Russian]. Retrieved from: <https://www.radiosvoboda.org/a/26691614.htm> [in Ukrainian].

Andrii Mishchuk, Marianna Mishchuk. Threats to Ukraine’s national security: activities of the UOC (MP)

Religion has a significant influence on politics in many countries and regions worldwide and is dependent on various factors, including the cultural, historical, and legal specifics of each particular state. The impact of a religious center of one state on another can have various aspects and manifest in different spheres. The article explores the issue of threats to Ukraine’s national security in the context of the activities of the Ukrainian orthodox church (MP). The article analyzes the influence of the moscow center on the functioning of its structural units and clergy. It presents facts of cooperation between representatives of this church and the russian aggressor, both directly through involvement in fire correction, providing provisions to occupiers, and sharing information, as well as through the promotion of the ideas of the so-called “russskiy mir”. Attempts to fuel interethnic and interconfessional hostility are outlined, along with open support for kussian aggression, which supposedly “protects” true Ukrainian Orthodox believers from European threats.

Key words: national security, religion, politics, collaborationism, church, aggression.